

לימוד הגמרא אליבא דהלכתא עם שולחן ערוך רבינו הזקן

שוע"ר הל' תלמוד תורה שלו פ"ב

א לא אמרו ליגמר והדר ליסבר, אלא לסבור סברות בעומק עיון טעמי ההלכות ולהבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר להקשות ולתרץ עד שיגיע וירד לעמק הלכה, שזה אין לו לעשות בתחלת למודו, אלא לאחר שיגמור ללמוד כל ההלכות פסוקות בטעמיהן בדרך קצרה בלי עיון רב ופלפול להקשות ולתרץ.

ב כשיגדיל בחכמה וירבה בה במאד, ולא יהיה צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבעל פה, מפני שכבר חזר על לימודו פעמים רבות מאד עד שנחקק היטב בזכרונו כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה, אזי יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב ודברי תורה שבעל פה כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה, ויפנה כל ימיו לעיון התלמוד לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיות ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר ולחדש חידושי הלכות רבות לפי רוחם שיש בלבו וישוב דעתו, כמו שאמרו ליגמר אינש והדר ליסבר.

הקדמת כ"ק אדמו"ר האמצעי לשו"ע אדמו"ר הזקן

מצוה עלי להודיע לכל הנערים הפנויים הסמוכים על שולחן אביהם וחותנם, שיתנהגו בסדר לימודם כפי שקבלתי מאדמו"ר ז"ל והרגילני בנעוריי, לתכלית ידיעת דיני ההלכות בטעמיהן, למי שיש לו שעת הכושר לעסוק בעיון בגמרא וראשונים עד פסקי ההלכות של האחרונים, סדר לימודו כך הוא, ללמוד המסכת עם התוספות אשר לדינא, והעיקר הוא בהאשר"י, ולחזור על פסקי הדינים היוצאים מהרא"ש בפנים, הטור בלא ב"י כמה פעמים. ואחר כך ללמוד הב"י ולחזור על כל סימן ב' וגי' פעמים. ולחזור כמה פעמים תיכף ומיד על פסקי השו"ע ורמ"א שבכל סימן היוצאין מתוך הב"י ודרכי משה. ואחר כך לעשות עת מיוחדת, ללימוד השולחן ערוך של אדמו"ר ז"ל עם עיון הקונטרס אחרון, ויחזור על הפנים ב' וגי' פעמים, עד שיהיה בקי ושגור בפיו מקור מוצא כל טעם דין והלכה הפסוקה בו, על פי המראי מקומות. וגם אשר נברר בו מפסקי הלכות המחודשים מן האחרונים כהט"ז ומ"א והאחרונים.

ספר המאמרים תרס"ו ע' תו

יש בעיון שכלי על ב' אופנים, אם מעיין רק לידע את השכלי לבד, או שנוגע לו בעיקר הפסק דין היוצא מזה, שאז העיון והיגיעה ביותר, לידע את השכלי לאמיתתו ביותר, בכדי שיהי' הפסק דין אמיתי כו' ... ועל ידי זה דוקא בא אל אמיתית הכוונה כו'.

קונטרס עץ החיים פ"ל-לא

ואתם בני יקרים ביארתי לכם בכללות אופן הלימוד הנרצה, ובזה אנו חפצים בלימדכם כל חד וחד לפום שיעורא דילי, והעיקר הוא לידע כל דבר על מקומו לאמיתתו ... ויהיו ברורים אצליכם כל הפרטים וכל החילוקים, וכן הוא בלימוד הפוסקים גם כן לידע כל דבר היטב, וכל פרטי החילוקי דינים לפי דעת הפוסקים ... והכל יהי' ברור אצלכם ... אבל הזהרו מאד בנפשותיכם מהלימוד שאינו נרצה, ואל תתחברו עם כאלה אשר תכלית לימודם ותכלית עיונם הוא לחדש חידושים ולבנות בנינים, אשר ממילא חדושיהם על פי הרוב הם שוא ושקר.

לקוטי שיחות חכ"א ע' 114

לערנענדיק אן ענין, און וויסנדיק בשעת מעשה אז פון דער שקו"ט מוז ארויסקומען א הוראה ופסק דין למעשה, איז מען זיך מעמיק אין דעם מיט א יגיעה יתירה, און דוקא דעמאלט איז מען עומד על אמיתית הדבר (ראה בזה בארוכה בהמשך תרס"ו ע' שצ).

"זכרונות" למוהרנ"ש ששונקין ע' 54

בליובאוויטש למדו בעיון רב וחדרו היטב בסוגיא שלמדו, כדי להוציא מתוך הסוגיא הלכה ברורה. כיון שהלימוד היה בעיקרו "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", הרחיקו מאד את הפלפולים היתירים שאינם נוגעים להלכה, ושקלו וטרו רק לבירור הסוגיא לאמיתתה. דרך הלימוד היה – מהראשון שבראשונים עד האחרון שבאחרונים. מתחלה למדו את הסוגיא עם פירוש רש"י ותוספות, ורק לאחר שהסוגיא היתה ברורה היטב, לפי שיטותיהם וההבדלים שביניהם, למדו את הר"ף והר"ן, או נמוקי יוסף, ואחר כך את הרא"ש. אחרי לימוד יסודי כזה נקל היה לימוד הטור והבית-יוסף והשלחן-ערוך, כי היתה זו כעין חזרה יפה על מה שלמדו כבר. השולחן ערוך של רבנו הזקן היה נר לרגלי לומדי ההלכה, באורח חיים ויורה דעה.

העני חייב ובעל הבית פטור לפני עור, מסייע ומראית העין

משנה שבת ב, א

פשט העני את ידו לפניו ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא, העני חייב ובעה"ב פטור.

שבת ג, א

פטור ומותר ... דלא קא עביד מעשה.

תוס' שם ד"ה בבא

פטור ומותר, ואם תאמר והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול. ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו, דלא עבר משום לפני עור ... מכל מקום איסור דרבנן מיהא איכא, שחייב להפרישו מאיסור. ואפילו אי מיירי בנכרי דלא שייך לפני עור, מיהו איסור דרבנן מיהא איכא ... ויש לומר דמיירי בנכרי והחפץ של נכרי, דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל, כיון שאין החפץ של בעל הבית.

רא"ש שבת פ"א ס"א

ובאשכנז ראיתי מורין לאיסור אף בחפץ של עו"ג, וכן מסתבר, כיון שאסור הוא משום מראית העין ... הרואה אינו מכיר של מי החפץ. וכל זה הדקדוק אינו נראה לי, דלעולם בישראל מיירי, ואף על גב דאיכא איסורא דלפני עור לא תתן מכשול, לא איירינן הכא אלא באיסורי שבת, וקרי ליה פטור ומותר כיון דליכא איסורא משום שבת.

שוע"ר סי' רמו

ד' ויש חולקין על כל זה ואומרים, שאפילו בעיר המעורבת ... אסור להשאילו בשבת ... לפי שהרואה אותו יוצא מבית ישראל בשבת וחפץ ישראל בידו, יאמר שמכר לו חפץ זה בשבת.

שוע"ר סי' רנג

כז' אם יודע שהנכרי יסיק אחר כך את התנור לחמם את הבית, שזהו מותר בשבת על דרך שיתבאר בסי' רע"ו, וכשיתחמם התנור מאד יתחמם גם כן התבשיל שאצלו עד שהיד סולדת בו, אסור להניחו שם ... לפי שזהו כאחד מניח את הקדרה ואחד נותן את האור שתחתיה שהראשון פטור אבל אסור מדברי סופרים.

שוע"ר סי' שז

לח' אסור לישראל לומר לו טול כלים אלו או חפץ זה ועשה בו מלאכתך בשבת ... כיון שאומר לו לעשות מלאכה בשלו, הרי זה נראה כשלוחו, אף שהוא מתכוין במלאכתו להנאת עצמו.

שוע"ר סי' שכה

ב' אם הנכרי עומד בחוץ ופשט ידו לפניו, שידוע וניכר הוא שיוציא, אסור ליתן לפניו ... כיון שדבר זה שהוא מוציא נותנו לו הישראל משלו אסור, מטעם שנתבאר בסי' ש"ז.

ג' אם הנכרי עומד בחוץ ופשט ידו לפניו, אסור ליתן לפניו אפילו חפצים שלו, מפני מראית העין, שהרואה שישראל נותן לו סבור שהוא חפץ של ישראל.

שוע"ר סי' שכח

כא' כשעושה לו הנכרי מותר לחולה לסייעו קצת ... ואע"פ שהמסייע למלאכה גמורה הוא שבות גמור מדברי סופרים ... מכל מקום כאן כיון שהתירו שבות אמירה לנכרי לצורך החולה, הוא הדין שיש להתיר שבות הסיוע, כיון שיש בו גם כן צורך החולה.

שוע"ר סי' שמ

ב' שמסייע אין בו ממש ... אלא שהחכמים גזרו עליו, גזרה שמא יבא לעשות בעצמו.

שוע"ר סי' שמז

ג' אבל זה שניטל החפץ ממנו פטור ומותר, משום איסור שבת, שהרי לא עשה כלום. אבל אסור מן התורה, משום שמכשיל את חברו ונותן לו חפץ להוציאו מרשות לרשות, ועובר על לפני עור לא תתן מכשול.

ואם החפץ היה מונח בענין שאף אם לא היה [גורם] לו היה יכול ליטלו בעצמו, אינו עובר על לפני עור מן התורה. אבל מדברי סופרים אסור ליתנו לו, אפילו הוא נכרי, ואפילו בכרמלית, כמו שנתבאר בסי' שכ"ה, מטעם שנתבאר שם. ובישראל יש עוד איסור מדברי סופרים, מפני שמסייע לעוברי עבירה.

ה' כשפשט ידו לרשות שניה וחפץ בידו והניח ביד חברו העומד שם, הוא חייב שעשה עקירה והנחה וחבירו פטור ומותר משום איסור שבת, ואסור מדברי סופרים אפילו בכרמלית, משום שמסייע לעוברי עבירה.